

W ŚWIAT
Z KLASĄ
ŚCIEŻKI DO CELÓW

Ścieżki do Celów – czyli co możecie zrobić dla świata?

Niniejszy materiał został przygotowany w ramach programu „Ścieżki do Celów”, którego organizatorem jest Centrum Edukacji Obywatelskiej.

Projekt jest współfinansowany w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP oraz ze środków z budżetu Unii Europejskiej.

Strona internetowa programu:

www.globalna.ceo.org.pl/programy/sciezki-do-celow

Wydawca:

Fundacja Centrum Edukacji Obywatelskiej

ul. Noakowskiego 10, 00-666 Warszawa

tel. 22 825 05 50

www.ceo.org.pl

Publikacja dostępna na stronie:

<http://bit.ly/PrzewodnikKampanieCZR>

Warszawa 2019

ISBN: 978-83-66150-44-7

Autorki: Marta Jackowska-Uwadizu, Justyna Zamojda

Materiał jest dostępny na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Centrum Edukacji Obywatelskiej. Utwór powstał w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej realizowanej za pośrednictwem MSZ RP w roku 2019. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw oraz o programie polskiej współpracy rozwojowej.

polska pomoc

Drodzy Uczniowie, drogie Uczennice!

Jest nam niezmiernie miło, że bierzecie udział w projekcie „Ścieżki do Celów” i angażujecie się w działania na rzecz osiągnięcia Celów Zrównoważonego Rozwoju. Na lekcjach dowiedzieliście się już, czym są te Cele i co możemy zrobić, aby je osiągnąć. Teraz będziecie przygotowywać Wasze własne kampanie i dzielić się wiedzą i umiejętnościami z innymi.

Oddajemy w Wasze ręce przewodnik, który będzie Was wspierał krok po kroku na poszczególnych etapach szkolnych działań na rzecz Celów Zrównoważonego Rozwoju. Mamy nadzieję, że przewodnik ten pomo-

że Wam zrealizować Wasze pomysły. Dzięki temu przybliżacie się do realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju, budowania lepszego świata, uczestniczycie w życiu społeczności lokalnych oraz stajecie się odpowiedzialnymi i świadomymi obywatelami i obywatelkami kraju i świata. Nie wszyscy wiedzą jeszcze, jak wiele możemy zdziałać, jeśli tylko chcemy. Wybierzcie swoje Cele i pokażcie, że wystarczy pierwszy krok, aby wejść na dobrą ścieżkę!

Życzę Wam powodzenia i determinacji w dążeniu do pozytywnych zmian na świecie i w Waszym otoczeniu!

Koordynatorka projektu „Ścieżki do Celów”

Marta Jackowska-Uwadizu

Czym jest zrównoważony rozwój?

Zapewne już dowiedzieliście się na lekcjach, czym są Cele Zrównoważonego Rozwoju. Ale co tak naprawdę oznacza zrównoważony rozwój?

„Na obecnym poziomie cywilizacyjnym możliwy jest rozwój zrównoważony, to jest taki rozwój, w którym potrzeby obecnego pokolenia mogą być zaspokojone bez umniejszania szans przyszłych pokoleń na ich zaspokojenie”.

Światowa Komisja ds. Środowiska i Rozwoju, 1987

Definicja ta została sformułowana w raporcie „*Nasza wspólna przyszłość*” wydanym przez Światową Komisję ds. Środowiska i Rozwoju (The World Commission on Environment and Development, WCED), zwaną również Komisją Brundtland.

„Pomimo iż pierwotnie to stan środowiska naturalnego był przyczynkiem do stworzenia koncepcji zrównoważonego rozwoju, [...] [d]ziś wskazuje się [...] trzy filary zrównoważonego rozwoju: społeczeństwo, środowisko i gospodarkę, które to są nierozzerwalnie ze sobą powiązane. Zrównoważony rozwój gospodarczy powinien prowadzić do większej spójności społecznej

(wyrównania szans, przeciwdziałania dyskryminacji i wykluczeniu, większej równości ekonomicznej) i do podniesienia jakości środowiska naturalnego (ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko [tzw. efektów przecieku/ efektów zewnętrznych] zarówno produkcji, jak i konsumpcji, oraz ochrony ekosystemów)¹.

W programie „*Ścieżki do Celów*” również znajdziecie te trzy filary zrównoważonego rozwoju w formie trzech ścieżek programowych. W trakcie lekcji w szkole i planowania kampanii zastanowicie się, którą ścieżką chcecie podążać.

Źródło: dr Zofia Łapniewska, <https://rownosc.info/dictionary/zrownowazony-rozwoj>.

Zadanie

Obejrzyjcie krótki (2:01) filmik o zrównoważonym rozwoju:
<https://www.youtube.com/watch?v=-3OqLDmT3dY>

Cele Zrównoważonego Rozwoju

Potrzeba podjęcia działań na rzecz zrównoważonego rozwoju sprawiła, że we wrześniu 2015 roku w Nowym Jorku podczas Światowego Szczytu Zrównoważonego Rozwoju społeczność międzynarodowa przyjęła nowy plan rozwoju świata do 2030 roku: Agendę na rzecz zrównoważonego rozwoju. Jest to wizja budowy lepszego świata z korzyścią dla wszystkich ludzi. Nowa Agenda zawiera 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju i 169 zadań do zrealizowania. Każdy Cel definiuje jedno z wyzwań stojących przed ludzkością. Na stronie Ośrodka Informacji ONZ: <http://www.un.org.pl> znajdziecie opis każdego z Celów, związane z nim fakty i zadania.

Więcej informacji o Celach znajdziecie też na stronie:

www.globalna.ceo.org.pl/cele-zrownowazonego-rozwoju

CELE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Źródło: Portal społecznościowy ONZ, Cele Zrównoważonego Rozwoju, <http://www.un.org.pl>.

Wszystkie Cele są ze sobą powiązane, tak jak zagadnienia, które obejmują. Cel można pogrupować na wiele sposobów, my proponujemy podział na trzy obszary: środowiskowy, społeczny i gospodarczy. Więcej o tych ścieżkach znajdziecie w dalszej części przewodnika.

Zapoznajcie się też z plakatami opracowanymi przez Centrum Edukacji Obywatelskiej (2019), które pozwolą Wam przyjrzeć się bliżej Celom i połączyć je ze sobą:

<https://globalna.ceo.org.pl/scenariusze-i-gry/plakaty-sieczki-do-celow>

GLOBALNE WSPÓLZALEŻNOŚCI

to powiątane występujące we współczesnym, globalnym świecie nieuniknionej naturze, których skutki coraz częściej stają się nieodwracalnymi. Wskazują one na powiązanie działań i konsekwencji. Mogą one dotyczyć gospodarki, nauki, technologii, ale i politycznych sfer. Obowiązkiem jest one odnieść do siebie i służyć im przykładem. Współzależności dotyczą również aspektów kulturowych, środowiskowych, społecznych, ekonomicznych, politycznych, polityki czy technologii. Globalna sieć powiązań tych ludzi, organizacji i wydarzeń, łączy ich w jeden całość. Każdy i każda z nas ma w tej sieci swój udział. Każdy i każda z nas, podejmując swoje działania, może zmiażdżyć świat na łeb.

NASZA ŚCIEŻKA DO CEŁÓW: KUPUJĘ ODPOWIEDZIALNIE

Wspieram odpowiedzialną firmę – obywatela i pracownika i pracownice i pracownicy oraz środowiska naturalne

<p>Kupuję produkty lokalne i sezonowe</p> <p>Wzrost ról lokalnych firm produkcyjnych</p> <p>Wzrost lokal firm produkcyjnych przez pracowników i pracownice, obywateli i obywatelki, na sprzyjanie korzyści lokalnym</p>	<p>Pracownicy i pracownice otrzymują wynagrodzenia adekwatnych</p> <p>Znaczący wpływ na dobrostan i ekologiczność środowiska</p>	<p>Kupuję mięs</p> <p>Znaczący wpływ na dobrostan zwierząt hodowlanych i ekologiczność środowiska</p> <p>Spędziłem czas z rodziną w miejscu, które przynosi mi radość</p> <p>Wzrost ról lokalnych firm produkcyjnych</p>
--	---	---

CELE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Wspieram odpowiedzialną firmę

Pracownicy i pracownice w różnym zakresie świadczą usługi, pomagają w rozwoju, pomagają w rozwoju, pomagają w rozwoju

Wzrost ról lokalnych firm produkcyjnych

Znaczenie współzależności pomiędzy skutkami

Pracownicy i pracownice w różnym zakresie świadczą usługi, pomagają w rozwoju, pomagają w rozwoju, pomagają w rozwoju

Wzrost ról lokalnych firm produkcyjnych

WPROSZE CELE DO GOSPODARWA KULTURY I POLITYKI ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

CELE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU: Sprawiedliwy, zrównoważony i pokojowy świat dla każdego jest nie tylko naszym wspólnym celem, ale także zobowiązaniem politycznym Organizacji Narodów Zjednoczonych w 2015 roku i doprecyzowaniem poprzez 17 celów zwanymi Celami Zrównoważonego Rozwoju, które zostały zawarte w dokumencie „Praktikujemy nasz świat. Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030”. Jest to wyznaczenie do działania dla nas wszystkich – obywateli i obywatelki, lokalnych i globalnych, sektora prywatnego i instytucji międzynarodowych. Aby osiągnąć wszystkie Cele i przyswoić im 169 szczegółowych zadań określonych w Agendzie 2030, wszystkie sektory muszą ściśle ze sobą współpracować i szukać wspólnych rozwiązań dla globalnych wyzwań. Kwestia społeczna, gospodarcza i kulturalna związane z globalnym rozwojem są ściśle ze sobą powiązane, podobnie jak Cele Zrównoważonego Rozwoju, które wymagają ścisłego globalnego wysiłku. Każdy może wesprzeć ten szeroki zakres wyzwań do sprawnego i przemyślnego się do osiągnięcia Celów – nawet jako uczeń lub uczennica czy społecznik szkolny.

CELE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

poliska pomoc

GLOBALNE WSPÓLZALEŻNOŚCI

to powiątane występujące we współczesnym, globalnym świecie nieuniknionej naturze, których skutki coraz częściej stają się nieodwracalnymi. Wskazują one na powiązanie działań i konsekwencji. Mogą one dotyczyć gospodarki, nauki, technologii, ale i politycznych sfer. Obowiązkiem jest one odnieść do siebie i służyć im przykładem. Współzależności dotyczą również aspektów kulturowych, środowiskowych, społecznych, ekonomicznych, politycznych, polityki czy technologii. Globalna sieć powiązań tych ludzi, organizacji i wydarzeń, łączy ich w jeden całość. Każdy i każda z nas ma w tej sieci swój udział. Każdy i każda z nas, podejmując swoje działania, może zmiażdżyć świat na łeb.

NASZA ŚCIEŻKA DO CEŁÓW: ŚWIADOMY UCZESTNICZE W ŻYCIU SPOŁECZNYM

<p>W wyborach głosuję na polityków i polityczki rozumiejąc ich znaczenie realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju</p> <p>Decyzję podejmuję świadomie, biorąc pod uwagę nie tylko swoje interesy, ale także dobro wspólne i interesy przyszłych pokoleń</p> <p>Wspieram odpowiedzialną firmę i środowiska społeczne szkolnej lokalności</p> <p>Reaguję, gdy widzę nieprawidłowości</p>	<p>Decyzję podejmuję świadomie, biorąc pod uwagę nie tylko swoje interesy, ale także dobro wspólne i interesy przyszłych pokoleń</p> <p>Wzrost ról lokalnych firm produkcyjnych przez pracowników i pracownice, obywateli i obywatelki, na sprzyjanie korzyści lokalnym</p>	<p>Wzrost ról lokalnych firm produkcyjnych przez pracowników i pracownice, obywateli i obywatelki, na sprzyjanie korzyści lokalnym</p> <p>Znaczący wpływ na dobrostan i ekologiczność środowiska</p>
---	---	--

CELE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU: Sprawiedliwy, zrównoważony i pokojowy świat dla każdego jest nie tylko naszym wspólnym celem, ale także zobowiązaniem politycznym Organizacji Narodów Zjednoczonych w 2015 roku i doprecyzowaniem poprzez 17 celów zwanymi Celami Zrównoważonego Rozwoju, które zostały zawarte w dokumencie „Praktikujemy nasz świat. Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030”. Jest to wyznaczenie do działania dla nas wszystkich – obywateli i obywatelki, lokalnych i globalnych, sektora prywatnego i instytucji międzynarodowych. Aby osiągnąć wszystkie Cele i przyswoić im 169 szczegółowych zadań określonych w Agendzie 2030, wszystkie sektory muszą ściśle ze sobą współpracować i szukać wspólnych rozwiązań dla globalnych wyzwań. Kwestia społeczna, gospodarcza i kulturalna związane z globalnym rozwojem są ściśle ze sobą powiązane, podobnie jak Cele Zrównoważonego Rozwoju, które wymagają ścisłego globalnego wysiłku. Każdy może wesprzeć ten szeroki zakres wyzwań do sprawnego i przemyślnego się do osiągnięcia Celów – nawet jako uczeń lub uczennica czy społecznik szkolny.

CELE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

poliska pomoc

GLOBALNE WSPÓLZALEŻNOŚCI

to powiątane występujące we współczesnym, globalnym świecie nieuniknionej naturze, których skutki coraz częściej stają się nieodwracalnymi. Wskazują one na powiązanie działań i konsekwencji. Mogą one dotyczyć gospodarki, nauki, technologii, ale i politycznych sfer. Obowiązkiem jest one odnieść do siebie i służyć im przykładem. Współzależności dotyczą również aspektów kulturowych, środowiskowych, społecznych, ekonomicznych, politycznych, polityki czy technologii. Globalna sieć powiązań tych ludzi, organizacji i wydarzeń, łączy ich w jeden całość. Każdy i każda z nas ma w tej sieci swój udział. Każdy i każda z nas, podejmując swoje działania, może zmiażdżyć świat na łeb.

NASZA ŚCIEŻKA DO CEŁÓW: OGRANICZAM JEDZENIE MIĘSA

<p>Wybieram mięs lokalne (zabójcę) z uprawy ekologicznej i sezonowej</p> <p>Znaczący wpływ na dobrostan zwierząt hodowlanych i ekologiczność środowiska</p>	<p>Przekazuję swoje głosy, które są skutkiem obywatelskiego zaangażowania</p> <p>Pracownicy i pracownice w różnym zakresie świadczą usługi, pomagają w rozwoju, pomagają w rozwoju, pomagają w rozwoju</p>	<p>Zajmuję się różnymi wodami</p> <p>Spędziłem czas z rodziną w miejscu, które przynosi mi radość</p> <p>Wzrost ról lokalnych firm produkcyjnych</p>
--	---	---

CELE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Wybieram mięs lokalne (zabójcę) z uprawy ekologicznej i sezonowej

Pracownicy i pracownice w różnym zakresie świadczą usługi, pomagają w rozwoju, pomagają w rozwoju, pomagają w rozwoju

Wzrost ról lokalnych firm produkcyjnych

Znaczenie współzależności pomiędzy skutkami

Pracownicy i pracownice w różnym zakresie świadczą usługi, pomagają w rozwoju, pomagają w rozwoju, pomagają w rozwoju

Wzrost ról lokalnych firm produkcyjnych

WPROSZE CELE DO GOSPODARWA KULTURY I POLITYKI ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

CELE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU: Sprawiedliwy, zrównoważony i pokojowy świat dla każdego jest nie tylko naszym wspólnym celem, ale także zobowiązaniem politycznym Organizacji Narodów Zjednoczonych w 2015 roku i doprecyzowaniem poprzez 17 celów zwanymi Celami Zrównoważonego Rozwoju, które zostały zawarte w dokumencie „Praktikujemy nasz świat. Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030”. Jest to wyznaczenie do działania dla nas wszystkich – obywateli i obywatelki, lokalnych i globalnych, sektora prywatnego i instytucji międzynarodowych. Aby osiągnąć wszystkie Cele i przyswoić im 169 szczegółowych zadań określonych w Agendzie 2030, wszystkie sektory muszą ściśle ze sobą współpracować i szukać wspólnych rozwiązań dla globalnych wyzwań. Kwestia społeczna, gospodarcza i kulturalna związane z globalnym rozwojem są ściśle ze sobą powiązane, podobnie jak Cele Zrównoważonego Rozwoju, które wymagają ścisłego globalnego wysiłku. Każdy może wesprzeć ten szeroki zakres wyzwań do sprawnego i przemyślnego się do osiągnięcia Celów – nawet jako uczeń lub uczennica czy społecznik szkolny.

CELE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

poliska pomoc

Dlaczego zajmujemy się Celami Zrównoważonego Rozwoju?

1. Aby świat był lepszy!

Realizacja zawartych w Celach zadań ma sprawić, że nasz świat będzie sprawiedliwszy, bardziej pokojowy, po prostu lepszy. Jako uczestnicy i uczestniczki projektu „Ścieżki do Celów” staliście się również rzecznikami i rzeczniczkami realizowania Celów Zrównoważonego Rozwoju i mówienia o tym, że każdy może przyczynić się do budowania lepszego świata.

2. Aby włączyć się w międzynarodowe działania w czasie Tygodnia Edukacji Globalnej!

Hasło tegorocznego Tygodnia Edukacji Globalnej brzmi: „**Obudźmy się! To ostatni dzwonek dla klimatu!**”. Udział w projekcie „Ścieżki do Celów” daje Wam możliwość włączenia się w działania w czasie TEG-u, kiedy w całej Polsce nastąpi koncentracja wydarzeń i możliwość połączenia sił różnych zespołów projektowych. Wasze kampanie będziecie mogli promować na Facebooku @edukacjaGLOBALnaCEO oraz na stronie globalna.ceo.org.pl.

Informując o swojej akcji na Facebooku, Twitterze, Instagramie i w innych mediach społecznościowych, używajcie hashtagów: #CEOkampanie #TEG2019 #GEW2019 #OstatniDzwonekDlaKlimatu. Dzięki temu łatwiej będzie zainteresowanym osobom trafić na Wasz przekaz i promować Wasze działania.

3. Z myślą o nas samych!

ONZ poświęca młodym ludziom wiele uwagi i np. Cel 4 mówiący o dobrej edukacji jest skierowany właśnie do młodych. Co roku odbywa się też [Forum Młodzieży](#), gdzie młodzi ludzie dzielą się obawami i przedstawiają propozycje rozwiązania globalnych problemów oraz włączają się w polityczne dyskusje dotyczące rozwoju świata. Może w następnym roku Polskę będzie reprezentował ktoś z Was? Więcej

na temat problemów młodych ludzi i ich roli w realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju znajdziecie w prezentacji [ONZ dla młodych ludzi](#).

Najważniejszym powodem, dla którego realizujecie kampanie, jesteście właśnie Wy sami – młodzi ludzie. Realizacja Celów to zadanie dla Was, Waszych bliskich, kolegów, koleżanek. Angażując się w działania, stajecie się częścią światowych wydarzeń. Jeśli mieliście już lekcje na temat Celów i wybranych ścieżek, jesteście ekspertami i ekspertkami w tej dziedzinie, możecie zatem przekazywać zdobytą wiedzę innym. Ponadto dzięki udziałowi w projekcie uczycie się planowania i przeprowadzania działań, co pomoże Wam w przyszłości w różnych innych projektach szkolnych, ale też osobistych lub zawodowych.

Zadanie
Zobaczcie, co możecie zrobić dla realizacji Celów, nawet bez wychodzenia z domu!
Ratowanie świata. Przewodnik dla leniwych

Projekty młodzieżowe

Praca metodą projektu polega na zespołowym planowaniu działań przez uczniów i uczennice w celu rozwiązania konkretnego problemu za pomocą różnych metod. Projekty mogą być prowadzone w ramach jednego przedmiotu lub kilku.

Ważny jest cel Waszego projektu. Nie jest nim samo działanie, lecz rozwiązanie konkretnego problemu. Problem, którym się zajmiecie, powinien zostać zdefiniowany przez Was samodzielnie, tak aby był dla Was interesujący, a jego rozwiązanie powinno być wyzwaniem. Szukając samodzielnie rozwiązania, zdobywacie nową wiedzę i nowe umiejętności. Praca w grupie pozwoli Wam kształtować umiejętności planowania, współpracy i komunikacji. Publiczna prezentacja efektów Waszego projektu w formie kampanii to nie lada wyzwanie, ale też wiele przyjemności

i dobrej zabawy oraz możliwość kształtowania umiejętności prezentacji i samooceny. Angażując się w aktywny sposób w działania na rzecz społeczności szkolnej, lokalnej czy ogólnopolskiej, budujecie swoje poczucie odpowiedzialności, ale też widzicie możliwości działania. Dzięki takiemu podejściu przekonacie się, że każdy z Was może wprowadzać pozytywne zmiany na świecie.

Co roku grupy uczniów i uczennic, które przygotowały najciekawsze projekty, prezentują ich efekty na [Ogólnopolskiej Prezentacji Projektów Młodzieżowych](#) na Zamku Królewskim w Warszawie. Może w 2020 roku Wy też zaprezentujecie tam swój projekt?

Więcej o projektach uczniowskich znajdziecie na stronie: www.globalna.ceo.org.pl/projekty-mlodziejowe oraz w publikacji Jacka Strzemiecznego pt. *Jak zorganizować i prowadzić gimnazjalne projekty edukacyjne*, Ośrodek Rozwoju Edukacji (ORE).

Praktyczne wskazówki, jak realizować projekt edukacyjny

1. Zaplanowanie projektu

Zbierzcie grupę chętnych uczniów i uczennic, którzy chcą przeprowadzić wspólnie kampanię. Pamiętajcie, że rolą nauczyciela lub nauczycielki jest wspieranie Waszej grupy. Wprowadzi Was w temat, zapozna z danymi, poradzi, jak podzielić się na grupy i będzie pomagać na każdym etapie. To jednak Wasz projekt i nikt nie powinien wyřęczać Was w realizacji poszczególnych zadań.

Ustalcie, gdzie i kiedy będziecie się spotykać, oraz wyznaczcie termin pierwszego spotkania.

2. Określenie tematu

Na pierwszym spotkaniu przeanalizujecie sytuację. Jakie wyzwania pojawiają się w Waszym otoczeniu. Zaobserwujcie, co się dzieje w okolicy, jakie problemy się pojawiają, co jest ważne dla mieszkańców i mieszkank Waszego miasta lub wsi. Porozmawiajcie o tym, co Wy sami zauważacie i co jest dla Was ważne. Wybierzcie najważniejszy aspekt i oceńcie realnie szansę na realizację działań z nim związanych. Może mieszkacie w rejonie rolniczym? Sprawdźcie, jak zmiana klimatu oddziałuje na sektor rolniczy lub jak ten sektor wpływa na handel i pracę. Działają u Was kopalnia? Dowiedzcie się, jak

jej obecności wpływa na klimat. Czy z okien widzicie kominy fabryczne? Co produkują miejscowe firmy? Może warto kupować lokalne produkty i wspierać lokalną gospodarkę?

DZISIAJ POSTAWIONO
POD NASZĄ SZKOŁĄ
POMNIK - POPIERSIE PATRONA

Zbierzcie informacje na wybrany temat. Od tego zależy, jak rzetelni i wiarygodni będziecie. Pamiętajcie, że działając lokalnie, przyczyniacie się do zmiany na gruncie krajowym i międzynarodowym. Wasze działania są cegiełką, jaką dokładacie do wysiłków ludzkości, aby osiągnąć zrównoważony rozwój.

Zastanówcie się też, kogo możecie poprosić, gdzie znaleźć informacje oraz ekspertów i ekspertki. Może w Waszej okolicy działają jakieś organizacje zajmujące się wybranym przez Was zagadnieniem? Możecie też korzystać z zasobów bibliotek i wiedzy nauczycieli i nauczycielek z Waszej szkoły. Poproście ich, aby przeprowadzili

lekcje na interesujące Was tematy. Wiele propozycji znajdziecie w materiałach CEO dostępnych na stronie: <https://ekologia.ceo.org.pl>, <https://globalna.ceo.org.pl> lub migracje.ceo.org.pl.

MOIM ZDANIEM
JEGO NOS JEST
STANOWCZO ZA DUŻY!
NA ZDJĘCIACH WYGLĄDA
INACZES...

Sz szczególnie interesujące w kontekście pracy w Waszych projektach mogą się okazać scenariusze zajęć z projektu „Ścieżki do Celów”, które znajdziecie tutaj: <https://globalna.ceo.org.pl/programy/sciezki-do-celow/materialy>.

Możecie też szukać wiadomości w Internecie, pamiętajcie jednak, że znajdziecie tam wiele informacji zamieszczonych przez różne osoby. Nie zawsze są to informacje zgodne z faktami i pochodzące z rzetelnych źródeł. Zawsze należy sprawdzić, czy to, co czytacie, to **fakt** czy **opinia**. Fakt to informacja o tym, co się stało, zaś opinia to subiektywna wypowiedź, która pokazuje czyjś punkt widzenia. Takich punktów widzenia może być tyle, ile osób.

Abyście byli rzetelni w swoich przekazach, powinniście pamiętać o tym rozróżnieniu i opierać swoje działania na faktach. Poza tym ważne jest, aby mówiąc o krajach globalnego Południa, czyli większości krajów Afryki, Azji i Ameryki Południowej, nie posługiwać się stereotypami, czyli utartymi opiniami na dany temat. Pomoże Wam w tym [Kodeks informowania o krajach Południa - wersja dla młodzieży](#).

Przydatne linki do stron, z których możecie korzystać przy przygotowywaniu kampanii, znajdziecie na końcu przewodnika.

3. Określenie celu

Aby określić cele, możecie użyć przydatnej metody **S.M.A.R.T.** Dobry cel powinien być:

4. Zaplanowanie działań

Kiedy zbierzecie już potrzebne informacje, zastanówcie się nad rozwiązaniami i zaplanujcie swoje działania. Określcie sposób realizacji, harmonogram projektu i podzielcie się zadaniami.

O Waszych działaniach poinformujcie dyrekcję szkoły i samorząd uczniowski. Wyjaśnijcie, dlaczego to dla Was ważny temat, i powiedzcie, w jaki sposób można Wam pomóc lub wesprzeć Wasze działania.

Aby projekt się powiódł, dobrze znaleźć osoby lub instytucje, które mogą Was wesprzeć w jego realizacji. Zastanówcie się, kto to może być i jakiego wsparcia oczekujecie. Mogą to być rodzice, nauczyciele, osoby pracujące w lokalnych mediach lub urzędach oraz np. znane osoby, które staną się twarzami Waszych kampanii. Przygotujcie się do rozmowy z potencjalnymi sojusznikami. Z pewnością będziecie musieli przedstawić Wasze założenia.

Promocja

Nawet najlepiej przygotowany projekt poruszający bardzo istotny problem społeczny nie odniesie żadnego skutku, jeśli informacja o nim nie dotrze do społeczeństwa i konkretnych grup będących jego podstawowymi adresatami. Warto zastanowić się, jak promować projekt i kto może Wam w tym pomóc. Przygotujcie ogłoszenia, plakaty o Waszym wydarzeniu. Wymyślcie chwytliwy tytuł dla Waszej akcji. Skontaktujcie się z lokalnymi mediami. Działajcie na portalach społecznościowych. Zadbajcie o dokumentację. Wasz projekt będzie żył również po zakończeniu. Zdjęcia, filmy i inne relacje z wydarzeń przetrwają długo po zakończeniu projektu i mogą być też inspiracją dla innych. Pamiętajcie o możliwości promocji projektu na Facebooku: [@edukacjaglobalnaCEO](#), stronie <https://globalna.ceo.org.pl/projekty-mlodziezowe> i [Padlecie](#) oraz możliwości kontaktowania się z innymi szkołami biorącymi udział w programie.

5. Prezentacja efektów

Kiedy wszystko już zaplanujecie, warto zrobić odprawę dzień przed wydarzeniem. Pozwoli Wam to sprawdzić, czy macie wszystkie potrzebne materiały, czy wszyscy wiedzą, co mają robić, i czy działacie zgodnie z harmonogramem. W dniu wydarzenia przygotujcie duży zapas energii i dobrych emocji i na spokojnie zrealizujcie swoje działania!

6. Podsumowanie projektu

Ewaluacja

Warto podsumować Wasz projekt w grupie. Porozmawiajcie o tym, co się wydarzyło, z czego jesteście zadowoleni, czego się nauczyliście. Podobne pytania zadajcie sobie indywidualnie, zwracając uwagę na to, jak udział w projekcie może być dla Was przydatny.

Co dalej?

Na wydarzeniu świat się nie kończy! O trwałe efekty możecie zadbać już wcześniej: nagrać wydarzenie, zrobić zdjęcia. Natomiast wnioski mogą zainspirować Was i uczestników oraz uczestniczki do podjęcia dalszych działań, których efektem mogą stać się konkretne, pozytywne zmiany. Wasze działania zostaną utrwalone na naszej stronie: www.globalna.ceo.org.pl/projekty-mlodziezowe.

Co będzie potrzebne?

1. Obrazy

Kampanie mają na celu oddziaływanie na odbiorców. Zmiana klimatu i odpowiedzialność człowieka za nią jest sprawą oczywistą dla naukowców i naukowczyń, ale wiele osób uważa ją za fikcję. Nic nie działa lepiej niż obrazy. Jeśli to możliwe, wykorzystujcie w swoich kampaniach i debatach zdjęcia oraz filmy ze sprawdzonych, wiarygodnych źródeł, np. tych, które proponujemy w tym przewodniku. Pamiętajcie jednak, żeby nie epatować obrazami drastycznymi ani takimi, które nie szanują innych ludzi czy kultur. Przyda się Wam do tego *Kodeks informowania o krajach Południa*: <http://bit.ly/KodeksInformowania> oraz *Kryteria jakości dobrego projektu* na stronie: www.globalna.ceo.org.pl/projekty-mlodziezowe.

Zadanie

1. Przeczytajcie *Kodeks informowania o krajach Południa - wersja dla młodzieży*.
2. Przyjrzyjcie się tytułom dwóch artykułów informacyjnych:
(1) Uchodźcy nadciągają, a nasze miasta czekają na rząd
(2) Mróz ich nie zatrzyma. Uchodźcy nadal nacierają na Europę.
3. Zastanówcie się:
 - Jakie obrazy przywołują tak sformułowane tytuły artykułów informacyjnych?
 - Z czym kojarzą Wam się słowa „nadciągać”, „nacierać”?
 - Jakie nastawienie kreują takie tytuły?
 - Czy jest to rzetelny sposób przedstawienia osób uciekających przed wojnami, ubóstwem i wyzyskiem?
 - W jaki inny sposób można sformułować te tytuły?

2. Teksty

Również dobry tekst potrafi zdziałać wiele. Zadbajcie o to, aby Wasz przekaz był jasny, spójny i atrakcyjny. W zależności od tego, do kogo kierujecie swoje działania, pamiętajcie o doborze komunikatów. Inaczej będziecie mówić do osób starszych, inaczej do rówieśników. Pamiętajcie też o dbałości o język, unikajcie błędów ortograficznych i stylistycznych. Przemyślcie dobrze, jak nazwać swoje wydarzenie. To będzie pierwszy komunikat do Waszych odbiorców i odbiorczyń. Ważne, żeby był jak najbardziej zachęcający!

3. Narzędzia

Kiedy zaplanujecie wydarzenie, na pewno będziecie potrzebować różnych narzędzi. Zróbcie listę potrzebnych materiałów, żeby nie okazało się, że czegoś Wam zabraknie. Warto pomyśleć o pogodzie, miejscu, w którym odbędzie się wydarzenie, i o tym, czego potrzebujecie, aby się udało.

4. Ludzie

W Waszym wydarzeniu mogą wziąć udział zaproszeni goście, ale też osoby, które dołączą spontanicznie. Weźcie pod uwagę, że liczba osób może być większa, niż zakładaliście, albo grupa okaże się zupełnie inna, niż się spodziewaliście, np. pod względem wieku.

Projekty młodzieżowe w formie kampanii

Projekty młodzieżowe to ciekawa forma nauki i działania. Kampanie to jedna z form projektów. Kampanie są atrakcyjnym narzędziem, które jednocześnie buduje i wzmacnia wiele Waszych kompetencji oraz odpowiada na naturalną potrzebę działania w grupie. Siłą kampanii jest jej zasięg. Możecie zorganizować ją dla szkoły, społeczności wiejskiej lub miejskiej. W Waszym działaniu może wziąć udział czynnie wiele osób, ale dzięki promocji o wiele więcej osób będzie wiedziało o tym, co robicie, i brało w tym bierny udział. Idee kampanii mogą dotrzeć daleko poza granice Waszej miejscowości! Jako organizatorzy i organizatorki kampanii zmierzycie się z wieloma nowymi dla Was wyzwaniami, ćwicząc m.in. umiejętność promocji swoich działań. Przygotowanie i przeprowadzenie kampanii pokazuje, jak Wasze pomysły przekładają się na rzeczywistość, szybko zatem otrzymacie informację zwrotną na temat swoich działań.

Zastanówcie się, w jaki sposób możecie wykorzystać plakaty dostępne w projekcie i powiązać wybrane Cele z Waszymi działaniami.

Kampania społeczna

to zestaw różnych działań zaplanowanych w konkretnym czasie, skierowanych do określonej grupy odbiorców i odbiorczyń, których celem jest doprowadzenie do wzrostu wiedzy, zmiany postawy, myślenia czy zachowania wobec określonego problemu społecznego lub do jego rozwiązywania. W kampaniach społecznych stosuje się techniki z zakresu marketingu i reklamy².

Kampanie na rzecz Celów

Wybór tematu kampanii i Celów, które chcecie realizować, należy do Was. Pamiętajcie, że wszystkie Cele są ze sobą powiązane i od Was zależy, jakie powiązania między nimi wskażecie. Zwróćcie jednak uwagę na pogrupowanie Celów według trzech ścieżek: środowiskowej, gospodarczej i społecznej i wybierzcie odpowiednią dla Was ścieżkę.

Zadanie

1. Wykonajcie je w domu lub razem z kolegami i koleżankami.
 2. Wybierzcie 1 z 17 Celów i jedno działanie, jakie moglibyście podjąć indywidualnie na rzecz jego realizacji.
 3. Spróbujcie połączyć wybrane działanie z innymi Celami.
-

² Definicja kampanii zaczerpnięta z publikacji programu „Młodzi w Akcji. Kreatywne wyzwania”: *Kampania zaufania, czyli jak pomagać słowem i obrazem*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2019.

Ścieżki do Celów

Ścieżki projektowe to z jednej strony trzy przewodnie kategorie, w które można pogrupować Cele: środowiskowa, gospodarcza i społeczna. Z drugiej strony to zachęta do realizacji działań na rzecz odpowiedzialnej gospodarki, zrównoważonego środowiska i godnego społeczeństwa. Przede wszystkim jednak to inspiracja dla Was, abyście wybrali własną ścieżkę do Celów w zgodzie z interesującymi Was zagadnieniami i działaniami. Wybierając ścieżkę projektu, decydujecie się na wybór tematu, który jest Wam najbliższy, nie znaczy to jednak, że nie poruszycie zagadnień związanych z dwiema pozostałymi ścieżkami. Przekonacie się też, że Cele, które wybierzeć, będą się łączyć z pozostałymi.

Zadanie

Zastanówcie się

- które Cele mogą się znaleźć w każdej ścieżce?
- dlaczego nigdzie nie ma Celu 17?

Jeśli jeszcze nie pracowaliście na lekcjach z plakatami, wykorzystajcie je, aby przyjrzeć się związkom między zagadnieniami i Celami Zrównoważonego Rozwoju.

Plakaty znajdziecie na stronie:

<https://globalna.ceo.org.pl/scenariusze-i-gry/plakaty-sciezki-do-celow>

Przykłady działań

Poniżej znajdziecie 10 przykładów działań na rzecz Celów Zrównoważonego Rozwoju, pogrupowanych według trzech ścieżek. Zauważcie, że w każdym przykładzie są wskazane Cele główne i powiązane z nimi kolejne Cele. Mamy nadzieję, że przykłady posłużą Wam jako inspiracje do własnych pomysłów.

Ścieżka środowiskowa³

Jeśli wybieriecie tę ścieżkę, położycie w swoich kampaniach największy nacisk na kwestie środowiskowe, takie jak zmiana klimatu, wylesianie, odpady, zanieczyszczenia. Temat przewodni będzie się jednak łączył z innymi tematami. Zmiana klimatu, choć dotyczy głównie środowiska, ma też poważne konsekwencje społeczne, kwestia zanieczyszczenia łączy się z gospodarką itd. Poszukajcie własnych powiązań między ścieżkami i Celami.

1 ŚLAD WĘGLOWY

Cele Zrównoważonego Rozwoju: 13. Działania na rzecz klimatu, 11. Zrównoważone miasta i społeczności

Znacie już kalkulatory śladu węglowego i wiecie, że można wykorzystać je do mierzenia indywidualnego śladu węglowego, ale też śladu przedsiębiorstw, szkoły lub... całej miejscowości.

Przyda się do tego reklama!

Może lokalne radio zainteresuje się zwołaniem mieszkańców i mieszkańców, aby opisali swoje nawyki i pozwolili zmierzyć swój ślad węglowy? Zaproście ich do publicznego mierzenia śladu węglowego i zachęcajcie do alternatywnych rozwiązań w zakresie konsumpcji, transportu czy produkcji. Możecie przy tej okazji mówić np. o zasadzie 3R: reduce, reuse, recycle (ogranicz, użyj ponownie, odzyskuj), która pomaga w ograniczaniu emisji CO₂, albo przeprowadzić szkolne seminarium, gdzie wspólnie opracujecie metody ograniczania CO₂ dla Waszej

miejscowości lub adaptacji do zmian klimatu. Ministerstwo Środowiska również tworzy takie plany dla wielu polskich miast. Jeśli mieszkacie w jednym

z nich, możecie wziąć udział

w konsultacjach społecznych, zgłosić własne pomysły lub zebrać

pomysły całej Waszej szkoły lub miejscowości. Dobrym zwień-

cenieniem kampanii może być np. Marsz dla

Klimatu. Takie marsze są

organizowane w wielu miej-

scach na świecie. Czasami w tym samym

czasie! Może zaprosicie do współdziałania grupy uczniowskie z innych szkół

biorących udział w projekcie? Sprawdźcie, które szkoły biorą udział w projek-

cie, na [MAPIE](#). Możecie też dołączyć do Młodzieżowego Strajku Klimatycznego.

20 września 2019 roku w całej Polsce

³ Przykłady projektów ze ścieżki środowiskowej zaczerpnięte z publikacji *Przewodnik po kampaniach i debatach w programie „Klimat to temat!”*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2019, <http://bit.ly/KampanieDebataKlimat>.

odbyły się wielkie marsze. Zdjęcia i relacje zobaczycie na stronie Młodzieżowego Strajku Klimatycznego na Facebooku: @FridaysForFuture. Zobaczcie też, jak wyglądały wielkie Marsze dla Klimatu w 2014 i 2015 roku, które zgromadziły 1,5 miliona osób z całego świata: https://secure.avaaz.org/en/climate_march_reportback.

Kalkulator emisji CO₂

To bardzo proste i ciekawe narzędzie. Kalkulator oblicza naszą emisję CO₂ wynikającą z różnych życiowych działań – od kąpieli po podróże. Poniżej znajdziecie linki do dwóch kalkulatorów emisji CO₂.

<http://waznamisjzdrowaemisja.pl/kalkulator-sladu-weglowego>

<http://ziemianarozdrozu.pl/apps/online/pl/kalkulator.html>

2 PRZEZ ŻOŁĄDEK DO ŚRODOWISKA

Cele Zrównoważonego Rozwoju: 13. Działania na rzecz klimatu, 15. Życie na lądzie, 12. Odpowiedzialna konsumpcja i produkcja

Aby osiągnąć zakładane cele związane ze zmniejszeniem emisji CO₂, jest potrzebna zmiana w sposobie produkcji żywności i jej spożycia. Produkcja mięsa jest jednym z najbardziej szkodliwych sektorów dla klimatu, ponieważ wiąże się z wylesianiem dużych terenów na potrzeby upraw paszy lub wypasu zwierząt, wykorzystaniem dużej ilości wody, korzystaniem z paliw kopalnych do zasilania hodowli i produkcji paszy, procesów fermentacji jelitowej czy przechowywaniem gnojowicy. Osoba spożywająca ok. 50 g mięsa dziennie przyczynia się do emisji o 1,5 raza mniej CO₂ niż osoba, która spożywa 100 g dziennie. Wegetarianin dzięki swojej diecie przyczynia się do ograniczenia emisji dwukrotnie bardziej niż osoba spożywająca 100 g mięsa dziennie⁴. Zorganizujcie wegetydzien, podczas którego

⁴ Agriculture et alimentation, Le Réseau Action Climat, <https://reseauactionclimat.org/thematiques/alimentation>.

postaracie się ograniczyć spożycie mięsa i nabiału i będziecie informować o konsekwencjach produkcji spożywczej, a także dzielić się pysznymi przepisami kuchni roślinnej. Możecie też promować międzynarodową kampanię „Bezmięsne poniedziałki” zachęcającą ludzi do ograniczenia spożycia mięsa, zadbania o kondycję swoją i planety. Warto, by praktyczne działania szły w parze ze zwiększaniem świadomości na temat globalnych powiązań dotyczących codziennej konsumpcji i produkcji żywności.

Więcej informacji:

<http://bezmiesneponiedzialki.pl>

<https://proveg.com/pl/blog/jak-porzucenie-miesa-moze-pomoc-powstrzymac-zmiany-klimatu>

<http://www.chronmyklimat.pl/wideo/polityka-klimatyczna/onz-chron-klimat-odstaw-mieso>

3 NIE MARNUJĘ, DBAM O ŚRODOWISKO

Cele Zrównoważonego Rozwoju: 13. Działania w dziedzinie klimatu, 12. Odpowiedzialna konsumpcja i produkcja

Sprawdźcie, skąd pochodzą produkty, które jecie na co dzień. Podpytajcie w szkolnej stołówce, w domu, w sklepie. Spróbujcie też sprawdzić, ile żywności się marnuje. W wielu miastach istnieją już Jadłodzielnie – trafia do nich żywność, której jest zbyt dużo. Jak wiele żywności produkuje się niepotrzebnie? A jak wiele można jej wykorzystać bez kupowania czy transportowania? Niesprzedane gnijące jedzenie to również stopy śmieci wytwarzające dodatkowy metan szkodliwy dla atmosfery. Sprawdzajcie też skład kupowanej żywności. Wiele półproduktów używanych w przemyśle spożywczym pozyskuje się w sposób zagrażający klimatowi. Takim produktem jest np. olej palmowy, którego wytwarzanie wiąże się z wycinką lasów deszczowych i wymieraniem wielu gatunków zwierząt, w tym orangutanów. Zakończeniem tej kampanii może być miejskie śniadanie lub obiad z lokalnych produktów. Możecie także spróbować ograniczyć marnowanie żywności w Waszej szkole

(np. przy współpracy ze szkolną stołówką) i popularyzować wiedzę na ten temat wśród znajomych i rodziny.

Przydatne linki:

<https://bankizywnosci.pl/samotny-banan-bankow-zywnosci-walczy-ze-zjawiskiem-marnowania-zywnosci>

www.niemarnuje.pl

<https://www.facebook.com/FoodsharingPolska>

https://www.ekonsument.pl/materialy/publ_444_raport_plon.pdf

Ścieżka gospodarcza

Jeśli wybierzeecie tę ścieżkę, położycie w swoich kampaniach największy nacisk na kwestie gospodarcze, np. odpady, produkcja, konsumpcja, transport. To one będą motywem przewodnim kampanii i do nich dobierzecie główne Cele Zrównoważonego Rozwoju. Temat przewodni będzie się jednak łączył z innymi tematami. Kwestia produkcji ma wpływ na środowisko, ma też konsekwencje społeczne związane z pracą zatrudnionych osób, kwestia konsumpcji wpływa na zanieczyszczenie środowiska itd. Poszukajcie własnych powiązań między ścieżkami i Celami.

4 ZERO-WASTE WEEK, CZYLI TYDZIEŃ BEZ ODPADÓW Cele Zrównoważonego Rozwoju: 12. Odpowiedzialna konsumpcja i produkcja, 11. Innowacyjność, przemysł, infrastruktura, 13. Działania na rzecz klimatu

Zero-waste, w dosłownym tłumaczeniu „brak śmieci” lub „brak marnowania”, to styl życia, zgodnie z którym człowiek stara się generować jak najmniej odpadów, a tym samym nie zanieczyszczać środowiska⁵. Jakie działania można podjąć? Zazwyczaj początki zero-waste to bardzo drobne, codzienne czynności. Wzięcie torby na zakupy, kupowanie na straganach, kupowanie bez opakowań,

⁵ Dorota Czopyk, Czym jest zero waste?, <http://zero-waste.pl/czym-jest-zero-waste>.

używanie ekologicznych produktów. W ruchu zero-waste ważne jest każde staranie. Nie chodzi o to, aby nagle zupełnie zrezygnować z dotychczasowego życia i przenieść się do jaskini, ale żeby znaleźć sposób na ograniczanie się w codziennych wyborach. Ograniczanie konsumpcji wpływa pozytywnie na klimat, ponieważ wiąże się z ograniczeniem produkcji. Na ten postulat odpowiada również idea Gospodarki Obiegu Zamkniętego, która zakłada, że produkty pozostają w obiegu gospodarczym tak długo, jak jest to możliwe, a wytwarzanie odpadów jest jak najbardziej zminimalizowane. By promować gospodarkę tego typu, możecie pokazać sposoby na długowieczność produktów lub ich recykling. Jeśli macie zdolności plastyczne, techniczne lub po prostu głowy pełne pomysłów, możecie stworzyć wiele rzeczy z wtórnym

wykorzystaniem produktów. Ta koncepcja gospodarki wiąże się też z ideą zero-waste. Zastanówcie się, jak można zmienić gospodarkę Waszej szkoły lub gminy, aby produkować mniej odpadów, a te powstające wykorzystywać повторно. Pamiętajcie, że takie jednostkowe działania mają znaczenie, ale warto prowadzić je równoległe z akcjami budzącymi świadomość społeczną na temat globalnych współzależności oraz wywieraniem presji na polityków czy biznes, by wprowadzać zmiany systemowe.

Więcej informacji:

<http://zero-waste.pl>

<https://ekologia.ceo.org.pl/materialy/gospodarne-wyzwanie-materialy-o-gospodarce-obiegu-zamknietego>

5 WYMIENNIK

Cele Zrównoważonego Rozwoju: 8. Wzrost gospodarczy i godna praca, 9. Innowacyjność, przemysł, infrastruktura, 12. Odpowiedzialna konsumpcja i produkcja, 13. Działania w dziedzinie klimatu

Wiele produktów jest zbędnych i wyrzucanych. Zastanówcie się, jak wielu rzeczy z Waszego otoczenia nie potrzebujecie. Przemysł odzieżowy jest nakręcany przez modę, sezonowość i wyprzedaże. Zastanawialiście się, co dzieje się z masą ubrań, które zostają w sklepach po sezonie? Wiele z tych, które są już używane, ale wciąż dobre, trafia do kosza z powodu mody lub zmiany sylwetki. Inne trafiają do krajów globalnego Południa, gdzie zyskują nowe życie, ale

wiele z nich staje się ofiarami nadprodukcji i konsumpcjonizmu i trafia do śmietnika. Tymczasem z metek można z łatwością wyczytać, kto uszył dla nas spodnie lub sukienkę. Często są to słabo opłacani pracownicy w krajach globalnego Południa, gdzie wielkie zachodnie koncerny przenoszą produkcję, bo jest tańsza i bardziej opłacalna. Często w tych krajach nie obowiązują normy pracy lub nie są przestrzegane prawa pracownicze, które istnieją na Zachodzie, na czym cierpi miejscowa ludność. Co możecie zrobić? Zorganizować szkolny lub miejski wymiennik. Pokażecie, jak wiele przedmiotów może zyskać nowe życie, co powoduje mniejszą produkcję, a co za tym idzie – mniej CO₂ w atmosferze, mniej śmieci. Zyskujecie też nowe przedmioty, kontakty i budujecie świadomość konsumentką.

Więcej informacji:

https://www.ekonsument.pl/a67147_smieciowe_ubrania.html

<https://www.sprawiedliwyhandel.pl/pl>

6 PIKNIK Z OZE

Cele Zrównoważonego Rozwoju: 7. Czysta i dostępna energia, 11. Zrównoważone miasta i społeczności, 13. Działania w dziedzinie klimatu

Odnawialne źródła energii (OZE) to energia uzyskiwana z naturalnych procesów stanowiących alternatywę dla nieodnawialnych nośników energii – paliw kopalnych.

W Polsce energia ze źródeł odnawialnych jest wytwarzana z wykorzystaniem promieniowania słonecznego, wiatru, wody, stałej biomasy, biogazu i biopaliw ciekłych oraz zasobów geotermalnych. Wykorzystywanie OZE przyczynia się do zmniejszenia szkodliwych oddziaływań energetyki na środowisko naturalne, głównie przez ograniczenie emisji szkodliwych substancji, zwłaszcza gazów cieplarnianych⁶. Możecie zorganizować kampanię dotyczącą wprowadzenia tych rozwiązań w Waszej szkole lub miejscowości. Warto też sprawdzić, czy takie rozwiązania

⁶ Ministerstwo Środowiska, <https://archiwum.mos.gov.pl/srodowisko/odnawialne-zrodla-energii/>.

już istnieją w Waszej okolicy. Możecie też zorientować się, jakie zawody związane z OZE będą w najbliższym czasie coraz bardziej popularne i poszukiwane – może okaże się, że to ścieżka, która zaprowadzi Was na studia w tej dziedzinie?

<http://ozerise.pl/pl/kalkulator-doboru-oze>

<http://wiecej niz energia.pl/ruch-wiecej-niz-energia>

<http://www.portal.zielonopotencjal.pl/jobs/page/3>

Ścieżka społeczna

W tej ścieżce położycie w swoich kampaniach największy nacisk na kwestie społeczne, zwracając uwagę na takie zagadnienia jak: nierówności społeczne, równość płci, ubóstwo, dobra jakość edukacji. To one będą stanowić motyw przewodni kampanii i do nich dobierzecie główne Cele Zrównoważonego Rozwoju. Temat przewodni będzie się jednak łączył z innymi tematami. Nierówności społeczne objawiają się w kwestiach gospodarczych związanych np. z godną pracą, równość płci może dotyczyć pracy, a ubóstwo wynikać ze skutków zmiany klimatu. Poszukajcie własnych powiązań między ścieżkami i Celami.

7 KAŻDY INNY, WSZYSCY RÓWNI Cele Zrównoważonego Rozwoju: 10. Mniej nierówności, 16. Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje, 12. Zrównoważone miasta i społeczności

Nierówność może przejawiać się w naszym stosunku i działaniach wobec innych. Może to dotyczyć osób pochodzących z nieznanym nam kultur i krajów, ale też osób różnej płci, osób z niepełnosprawnością, osób niezamożnych. Zrównoważony rozwój musi realizować się na zasadzie równości. Dotyczy to

naszego stosunku do innych osób, ale też działań. Tak samo powinniśmy podchodzić do osób z naszego otoczenia. Zastanówcie się, z jakimi problemami borykają się osoby różnej płci, osoby z niepełnościami, osoby o różnych kolorach skóry, osoby mające odmienne zwyczaje. Przyjrzyjcie się Celom i ich założeniom. Aby je osiągnąć, należy docenić różne uwarunkowania kulturowe, gospodarcze, klimatyczne osób z różnych części świata

i traktować je jako równe. Zmniejszenie nierówności przekłada się na wzrost gospodarczy, zrównoważenie miast, godną pracę i odpowiedzialny przemysł. Na podstawie tej analizy zorganizujcie działania, aby ukazać potencjał i możliwości osób pochodzących z różnych kultur. Możecie też namówić szkołę na wprowadzenie Szkolnego Kodeksu Równego Traktowania.

Więcej informacji:

<https://pl.boell.org/pl/2015/06/29/rownosc-i-roznorodnosc-w-szkole>

8 ZROZUM MIGRACJE!

Cele Zrównoważonego Rozwoju: 10. Mniej nierówności, 16. Pokój, sprawiedliwość, silne instytucje, 17. Partnerstwa na rzecz Celów

Dowiedzcie się, czy w Waszej szkole są osoby pochodzące z różnych kultur, mówiące innymi językami. Jeśli nie, sprawdźcie w swojej miejscowości lub poszukajcie w jej historii. Możecie też przedstawić postaci historyczne związane z historią Wasze okolicy bądź znane wszędzie na świecie. Przygotujcie na temat tych osób informacje, które mogą Wam posłużyć do stworzenia np. wystawy, debaty szkolnej, festiwalu. Jeśli w Waszych miejscowościach żyją osoby pochodzące z innych kultur, migranci, migrantki, uchodźcy lub uchodźczynie, może zgodzą się opowiedzieć o swoich doświadczeniach, a Wy przygotujecie wiadomości na temat krajów ich pochodzenia, powodów migracji itp. Osoby takie często biorą udział w projektach jak Żywe Biblioteki. Wykorzystajcie taką okazję, żeby poznać inne punkty widzenia na sprawy, które wydają się Wam dobrze znane czy oczywiste. Migracje nie są ujęte w jednym kon-

kretnym Celu, ale ich aspekty wiążą się z wieloma Celami zarówno gospodarczymi, jak i środowiskowymi. Od tego, jak poprowadzicie ten temat, zależy, które Cele z pozostałych dwóch ścieżek zostaną ukazane.

Przewodniki do stworzenia Żywych Bibliotek znajdziecie tutaj:

<http://zywabibliotekapolska.pl>

Więcej informacji:

www.migracje.ceo.org.pl

<https://migracje.ceo.org.pl/klub-rozmowy>

9 POKAZUJ ŚCIEŻKI DO CELÓW

Cele Zrównoważonego Rozwoju: 4. Dobra jakość edukacji, 17. Partnerstwa na rzecz Celów

Jako świadomi uczestnicy i uczestniczki programu „Ścieżki do Celów” możecie dzielić się wiedzą z innymi, np. z młodszymi kolegami i koleżankami albo z Waszymi rówieśnikami. Pomogą Wam w tym materiały, które znajdziecie na stronie CEO: www.globalna.ceo.org.pl, propozycje ze strony: <https://tuptuptup.org.pl>, na stronie projektów CEO: „Poczytajmy o pszczołach”, „Poczytajmy o migracjach” i „Poczytajmy o domach”: <https://poczytajmy.ceo.org.pl/publikacje>. Weźcie sprawy we własne ręce – przygotujcie lekcję z ciekawymi aktywnościami odpowiednimi dla danej grupy wiekowej i zaproponujcie nauczycielowi lub nauczycielce z Waszej szkoły, że ją poprowadzicie w umówionym wcześniej terminie. Pokażcie, że zrównoważony rozwój to temat, którym warto się zainteresować niezależnie od wieku, i zaproponujcie takie działania, które pozwolą osobom uczestniczącym w Waszej lekcji podjąć dalsze aktywności na rzecz Celów. Od rodzaju działań i tematów Waszych lekcji zależy, jakie jeszcze Cele zostaną ujęte w tej kampanii.

Kampanie pasujące do wszystkich ścieżek

Te rodzaje działań mogą pasować do każdej z wybranych ścieżek. Od Was zależy, jakie filmy lub zdjęcia wybierze.

10 KINO DO CELÓW

Film, jako obraz, to specyficzny rodzaj komunikatu, który oddziałuje na nas w bardzo silny sposób. Jest też chętnie wybieranym narzędziem, ponieważ wymaga mniej wysiłku od strony odbiorcy niż np. tekst. W ramach kampanii zorganizujcie pokaz filmów poświęcony Celom Zrównoważonego Rozwoju. Wybierzcie miejsce na pokaz, zastanówcie się, do kogo będzie skierowany. Możecie też zaprosić na pokaz specjalnych gości, np. specjalistów i specjalistki w danym temacie, osoby pracujące w urzędzie gminy lub powiatu, a może nawet autorów lub autorki filmów. Po projekcji można zorganizować dyskusję, w której wezmą udział np. zaproszeni goście. Pokaz może też być festiwalem filmowym lub zwieńczeniem innych działań.

Inspiracje filmowe i organizacyjne znajdziecie tutaj:

<https://globalna.ceo.org.pl/materialy/filmy>

<http://www.17celow.pl>

<https://globalna.ceo.org.pl/patrz-i-zmieniaj>

<https://filmowe.ceo.org.pl/materia%C5%82y>

11. NAKRĘĆ SIĘ NA ROZWÓJ!

Możecie też sami nakręcić film. Obecnie wystarczą do tego telefony komórkowe. Kiedy zdefiniujecie już swoje cele i będziecie wiedzieć, czym konkretnie się zajmiecie, ustalcie, o czym będzie Wasz film. Zastanówcie się, kto ma być jego odbiorcą. Czy kierujecie go do Waszych rówieśników, czy osób dorosłych? Czy będzie to doku-

ment, reportaż, a może film science fiction? Jakąkolwiek formę wybierzeć, pamiętajcie, żeby nie odbiegała od tematu. W filmie możecie zagrać sami, ale możecie też zaprosić do udziału inne osoby. Film może też zawierać wywiady, które przeprowadzicie z członkami i członkiniami społeczności lokalnej. Kiedy film powstanie, zastanówcie się, gdzie i w jaki sposób chcecie go promować. Możecie dzielić się nim w mediach społecznościowych, ale też zorganizować specjalne pokazy. A może Wasz film wejdzie na stałe do programu lekcji w Waszej szkole?

Zobaczcie, jakie filmy przygotowali uczniowie i uczennice z VII LO w programie „Weź oddech”:

<https://www.facebook.com/smogochoty/videos/416778195447818>

<https://www.youtube.com/watch?v=gDfQQUCPrSg>

oraz uczniowie i uczennice z XVII Liceum Mistrzostwa Sportowego w Warszawie w programie „Klimat to temat!”:

<https://www.youtube.com/watch?v=UGBek2Bu54Q>

Sprawdźcie też, jak dobierać filmy zgodnie z zasadami rzetelnego doboru obrazów, w przewodniku *Jak mówić o większości świata? Jak rzetelnie informować o krajach globalnego Południa?*, http://bit.ly/IGO_kodeks1.

12. FOTOGRAFICZNE CELE

Zorganizujcie konkurs na zdjęcia, które pokażą wyzwania lub rozwiązania związane z Celami Zrównoważonego Rozwoju. To doskonały pomysł na zaznajomienie się ze swoją okolicą, sprawdzenie, jakie są w niej potrzeby i jakie wyzwania stoją przed mieszkańcami i mieszkankami. W konkursie może wziąć udział duża liczba osób. Przemysłcie i napiszcie regulamin konkursu, z którym każda osoba uczestnicząca musi się zapoznać. Wyznaczcie harmonogram konkursu i ustalcie, gdzie i kiedy odbędzie się wystawa pokonkursowa. W czasie wystawy może zadziać się wiele innych akcji, jak to na

wernisażach bywa np. wspólny posiłek, przygotowany w sposób ekologiczny, bez marnowania jedzenia i używania jednorazowego plastiku. Pomyślcie, kogo możecie zaprosić i jak uatrakcyjnić to przedsięwzięcie. Pamiętajcie o odpowiednim doborze fotografii, zgodnie z Kodeksem informowania o krajach Południa: <http://bit.ly/KodeksInformowania> oraz przewodnikiem *Jak mówić o większości świata? Jak rzetelnie informować o krajach globalnego Południa?*: http://bit.ly/IGO_kodeks1.

Po kampanii i co dalej?

Wasz udział w projekcie trwa dość krótko, ale nie to znaczy, że macie zaprzestać Waszych działań wraz z zakończeniem projektu. Dobrym rozwiązaniem może być szkolne koło wolontariatu. Przeanalizujcie, co możecie zrobić, kiedy już przeprowadzicie Waszą kampanię. Może ona być początkiem całego cyklu działań na rzecz Waszej szkolnej społeczności. Zobaczcie, jak zorganizować szkolny wolontariat: <http://bit.ly/SzkolnyWolontariat>.

Proponujemy też założenie Klubu Dobrej Rozmowy. Możecie podejmować w nim rozmowy na określonych przez Was warunkach, jak również różne wspólne działania. Więcej o Klubach znajdziecie w przewodniku dla młodzieży *Punkty widzenia. Klub dobrej rozmowy KDR* [przewodnikdlamlodziezy](#).

Co jeszcze dla Was mamy?

Proponujemy Wam udział w pomocnych wydarzeniach:

- **Warsztaty.** Kiedy będziecie już po lekcjach wprowadzających do projektu, możemy przyjechać do Waszej szkoły i pomóc Wam w przygotowaniu kampanii. Poproście nauczyciela, nauczycielkę, którzy z Wami pracują, o zgłoszenie grupy na warsztaty w szkole.
- **Webinarium.** 5 listopada odbędzie się webinarium przygotowujące do działań w czasie Tygodnia Edukacji Globalnej. Zaproście Waszych nauczycieli i nauczycielki i sami też weźcie udział. Dowiedziecie się, co już zrobili inni i co możecie sami zrobić. <http://bit.ly/CEOwebinariumTEG>
- **Festiwal internetowy.** 21 listopada w czasie Tygodnia Edukacji Globalnej weźcie udział w festiwalu dla

Uwaga! Liczba warsztatów ograniczona.

młodzieży. Zobaczcie, co robią Wasi rówieśnicy, podzielcie się wiedzą i wymienicie doświadczenia.

- **Ogólnopolska Prezentacja Projektów Młodzieżowych (OPPM).** Co roku na Zamku Królewskim w Warszawie grupy uczniowskie z całej Polski biorą udział w OPPM-ie. w czasie tego wydarzenia prezentują swoje dokonania w projekcie,

spotykają się z innymi uczniami i uczennicami, nauczycielkami, nauczycielami, koordynatorami, koordynatorkami z CEO. To niezwykła okazja do pokazania swoich osiągnięć i nawiązania ciekawych znajomości. W Prezentacji biorą udział grupy uczniowskie, które wykazały się największą pracowitością i kreatywnością.

Po przeprowadzonych działaniach zachęcamy do podzielenia się tym, co udało się Wam osiągnąć.

Czekamy na Wasze relacje pod adresem: globalna@ceo.org.pl.

A w dniach **18–24 listopada** dzielcie się swoimi działaniami na naszym **Facebooku @edukacjaGlobalnaCEO** oraz zaznaczcie swoją obecność na mapie na Padlecie.

Wysyłajcie zdjęcia, filmy i opisy tego, co zrobiliście! Pokażmy całemu światu, że młodzież w Polsce potrafi działać na rzecz dobrego klimatu.

Powodzenia!

Przydatne linki

Informacje na temat Celów Zrównoważonego Rozwoju:

- <http://www.un.org.pl>
- www.un.org.pl/inne-materialy
- www.globalna.ceo.org.pl/cele-zrownowazonego-rozwoju
- <https://tuptuptup.org.pl>
- <https://kampania17celow.pl>

Informacje dotyczące zagadnień związanych z Celami:

- www.globalna.ceo.org.pl
- www.globalna.ceo.org.pl/kampanie-mlodziejowe
- www.ekologia.ceo.org.pl
- www.ziemianarozdrozu.pl
- www.naukaoklimacie.pl

- www.ekonsument.pl
- www.fairtrade.org.pl
- www.ulicaekologiczna.pl
- www.rownosc.info

Strony na Facebooku:

- @edukacjaglobalnaCEO
- @UnicPoland
- @FridaysForfuturePL
- @FundacjaNaRzeczZrownowazonegoRozwoju
- @XRPolska
- @earthstrikewarszawa
- @obozdlaklimatu
- @ulicaekologiczna
- @respect.diversity
- @afryka.org

Centrum Edukacji Obywatelskiej jest największą polską organizacją pozarządową działającą w sektorze edukacji. Od blisko 25 lat zmieniamy polską szkołę i konsekwentnie pracujemy na rzecz tego, by młodzi ludzie uczyli się mądrzej i ciekawiej, a praca nauczycieli i nauczycielek oraz dyrektorów i dyrektorek była bardziej efektywna i satysfakcjonująca. Wprowadzamy do szkół nowoczesne metody nauczania oraz ocenianie kształtujące. Prowadzimy programy, które pomagają młodym ludziom zrozumieć świat, rozwijają krytyczne myślenie, wiarę we własne możliwości, uczą przedsiębiorczości i odpowiedzialności, zachęcają do angażowania się w życie publiczne i działania na rzecz innych.